

Dr. Horváth Mátyás bemutatása

-készítette: Berényi Sarolta 6. osztályos tanuló

Matyi bácsit a könyvtárban ismertem meg, ahova a nővérem vitt el először. Később már egyedül is mentem, majdnem minden vasárnap a mise után. Még mindig emlékszem arra a kicsi könyvtárszobára, amiben oly sok könyv fér(t) el. Valamiért mégis mindig meg voltam ijedve a vasárnapi könyvtárlátogatás előtt. Nem tudom már, hogy miért. De az igazat megvallva mindig nagyon szerettem hozzá menni könyvtárba. Emlékszem pár éve apa vitt el, de ő nem volt ott abban a kis könyvvvel teli szobában. Így hát elmentünk hozzá az otthonába. Azt sosem fogom elfelejteni, mert kölcsönadott egy könyvet a saját könyvtárából,

Beszélgetés munkatársával és barátjával

Pap Irénnel beszélgettem először, a nyugdíjas tanítónő ugyanis Matyi bácsi munkatársa volt.

– Matyi bácsi 1952-ben fejezte be a tanítóképzőt. Utána egy évig volt katona. Azután ide került dolgozni, mint tanító bácsi. Elhozta magával a feleségét (aki Bánátban tanított), és olyan állást keresett, ahol lakást is kap. Bácsszőlősen kapott lakást a templommal szemben, Pap Jani bácsinál. Itt kezdtünk dolgozni ők is és én is 1953 szeptemberében. Velünk dolgozott Kalmár tanító bácsi is. Matyi bácsi két osztályt tanított, én pedig az ötödik osztályt okítottam. Addig csak négy osztály volt, mi nyitottuk meg az ötödiket, utána a hatodikat, majd ez az iskola is megkapta a nyolc osztályt, azzal, hogy dolgoztunk a művelődési házban, az óvodában, a Kladek-iskolában is. Ezt az iskolát 1963-ban építettük, addigra Matyi bácsi már igazgató lett. Közben befejezte a magyar szakot Újvidéken, tanár lett belőle.

Ekkor bejött Feri bácsi (Irén néni férje, Matyi bácsi barátja). Ő is elmesélte nekem ezt a történetet, majd együtt folytatták.

– Ő nem a falu szülöttje – mesélte Feri bácsi –, de úgy élt a faluban, mintha itt született volna. Később elkerült a pedagógiai intézetbe tanfelügyelőnek, és járta Bácskát. Segített a tanároknak, tanítóknak a magyar nyelv tanításában. Azután doktorált (először Szegeden, amit itt nem ismertek el, majd Újvidéken). Az inspektori állásból elkerült a Magyar Tanszékre tanítani a magyar nyelv módszertanát, nyugdíjaztatásáig ott volt, mint egyetemi tanár. Sok tankönyvet, munkafüzetet állított össze. Nagyon sokáig dolgozott könyvtárosként. Kezdetben, a kultúrotthonban egy szobát béreltünk, és ő ott volt könyvtáros. Könyvtár volt minden vasárnap délelőtt 8-tól délig. Később a helyi közösségben egy szép könyvtárat rendezett be. Kaptunk Szabadkáról is könyveket. Nyugdíjas korában is ő vezette a könyvtárat. Nagyon a szíven viselte az ifjúság olvasásra késztetését, forszírozta az olvasást. Hívta a gyerekeket a könyvtárba. A szép beszédre tanította őket. Felméréseket csinált, hogy percenként hány betűt olvasnak. Még azt is elmondanám – mondta Feri bácsi –, hogy amikor idekerült, a petróleumlámpa és a banyakemence volt az ideál, nem volt villany. Ő is egy ilyen házban lakott. Az első nagy aktivitása az volt hogy, hogy megpróbálta a faluba bevezetni az áramot. És addig-addig, hogy a polgárok hozzájárulásával sikerült. A második aktivitása volt (valahogy megszerette a falut, az embereket, látta, hogy jóindulatúak, szorgalmasak, becsületesek, és érdemes értük tenni) a vízellátás. A környező falvakban nem volt vezetékes víz. Ő is közbenjárt, abban hogy urbanizálják a falut, és házhelyeket jelöljenek ki, hiszen itt előtte tanyavilág volt.

– Itt ezen az úton hét ház volt, mikor ide jöttünk – meséli Irén néni.

– A lényeg az – szólt közbe Feri bácsi –, ő községküldött is volt, és forszírozta a falusítás tervet. Ekkor lett ez utca, mert előtte itt tanyavilág volt. Kedvezményes áron lehetett házhelyet vásárolni. Felépült itt egy egész sor ház. Kiépült a központi vízvezeték-hálózat. A község adta a kutat, mi ástuk az árkot, megkaptuk a hozzájárulást. Amikor minden kész lett, átadtuk a Vodovodnak, hogy tartsa rendben.

– Akkor kiépült a posta. Egy magánházban volt – tette hozzá Irén néni. – Lett telefonhálózat is.. Ő mozgósította ezeket, a dolgokat. Mikor ez is megvolt, akkor alakultak meg a helyi közösségek. Községi küldött volt két mandátumban. Ő volt az első helyi közösségi elnök (előtte Palicshoz tartoztunk). Mikor ez is megvolt akkor, bevezettük a helyi járulékot, azzal a céllal, hogy az utakat kibetonozzuk a Káics-saroktól a Buki-hídig. Ez is az ő ötlete volt. Bevezettük a buszjáratot, építettünk buszmegállót, járdát. Később indítványozta, hogy vegyük fel a kapcsolatot a magyarországi Ásotthalommal. Az volt a Szeged Királyhalom, a mi falunk volt a Horgos Királyhalom. Amikor Trianonban szétszabták az országot, akkor különváltak. De mivel ez egy egységet képezett annak idején, ő kezdeményezte hogy vegyük fel a testvér-települési kapcsolatot..

Beszélgetés a közvetlen környezetével

Beszélgetés Matyi bácsi feleségével, arról hogy milyen ember volt, hogy hol, mit tett, és hogyan élt. Íme az interjú:

– 1931. február nyolcadikán született Gomboson. Az elemi iskolának az első négy osztályát is ott végezte, az algimnáziumot pedig Zomborban. Az algimnázium negyedik osztálya után Szabadkára jött a tanítóképzőbe, amit 1952-ben fejezett be színötös diplomával. Utána eljegyzett engem, és katonának ment. Amikor hazajött, megesküdtünk. Bement a tanítóképzőbe megérdeklődni, hogy hol van állás. Ott azt mondták neki, hogy Királyhalmán keresnek tanítót. Bement a járási közoktatási hivatalba, ahol azt a hírt kapta, hogy Bácsszőlősen. Azt mondta nekik, ő úgy hallotta, hogy Királyhalmán kell új tanító, mert nem tudta, hogy Királyhalom és Bácsszőlős egy és ugyanaz a helység. Ma is így van, sokan összekeverik. 1953. szeptember 15-én jöttünk ide. Pap Jani bácsinál kaptunk egy szoba-konyhás lakást, majd megkezdtük a tanítást. Én az első osztályt tanítottam, ő pedig kombinált tagozaton a harmadikat és a negyediket. Iskola még akkor nem volt, úgyhogy a kultúrotthon öltözőjében kezdett tanítani ő, a Harrer-házban én, délután pedig Kalmár tanító bácsi. Nem sokkal később megjelent Pap Irén tanítónő is, és keresni kellett neki is helyet. Ahol most az óvoda van, ott tanított. Egy gyűlés alkalmával Matyi bácsi elmesélte, hogy az öltözőben 47 gyereket tanít, elmondta, hogy nem lehet ennyi gyereket egy kis szobában tanítani, levegő sincs. És ekkor megígérték, hogy 54-ben megépül az iskola. Így is történt. Megindult a két tantermes iskola, ahol délelőtt, délután tanítottunk. Maradt a Harrer-ház is egy darabig. Az új iskolának, ami most már a régi iskola, ő kezdeményezte a megépítését. A mostani iskola épülete szintén az ő nevéhez fűződik, mert amikor az a törvény megjelent, hogy tanítói diplomával felső tagozatot nem lehet tanítani (pedig a 5–8. osztály ez után nyílt meg), akkor ösztöndíjjal Újvidékre ment főiskolára. Két évig volt Újvidéken, majd lediplomázott, mint elemi iskolai magyar szakos tanár. Ezzel nem volt megelégedve, és levelező hallgatóként fejezte be az egyetemet. Magánúton doktorált, tehát soha nem ment el innen. Tanult, tanult, de a falut nem hagyta el, mert szükség volt itt rá. Időközben elintézte, hogy Királyhalmán posta épüljön, ugyanis őt választották meg úgymond a falu elnökévé. Az ő nevéhez fűződik még a könyvtár megnyitása, sőt a telefon bevezetése is. Viszont annyira szerény volt, hogy nehogy azt mondják az emberek, azért vezette be a telefont, hogy nekünk legyen, azt tette, hogy mi három év múlva kapcsoltuk be. Ez a szerénységét bizonyítja, mert nem azért tette ezt, hogy neki haszna legyen belőle, hanem a falunak. A víz bevezetése, az út kiépítése is az ő érdeme.

Tettem fel még néhány kérdést:

– Mennyi ideje jutott a családjára?

– A családjára nagyon kevés ideje jutott. Akkor tudott csak a családdal foglalkozni, amikor a társadalmi elfoglaltságai engedték. Igencsak úgy volt, hogy vasárnap délután (mert délelőtt is könyvtárban volt). Viszont azok a tanácsok, amiket a gyerekeinknek adott, meglátszottak később is, mert mind a kettő jó tanuló volt, az idősebbik fiunk ugyan nem végezte el az egyetemet, de a másik fiunk példát véve az apjáról Amerikában érettségizett és ott is maradt, ott doktorált. Most a Berkeley egyetemen tanít.

– Szigorú, vagy inkább engedékeny volt a fiaival?

– Szigorú ember volt, de nem durva. Megkövetelte a gyerekektől is, a családjától is a jót. A

lustaságot nem tudta elviselni.

– Hogyan vélekedett akkor az ő tevékenységeiről, és most évek múltán hogyan vélekedik?

– Csak dicsérni tudom az akaraterejét meg a kitartását, hogy ennyit adott a falujának, a családjának. Mellette nekem is sikerült elvégezni az egyetemet. Nem ösztökélt soha, csak segített.

– Maga szerint miért tett ennyi mindent ezért a faluért, ami nem is az ő szülőhelye? Ennyire megkedvelte ezt a települést?

– Igen. Ahogyan a könyvében is megírta Királyhalom történetét, ebben is elmondja. Lehetősége volt máshova menni, máshova költözni, de nem hagyta el ezt a falut, mert megszerette. A faluja is ott akarta fogni, hogy maradjon Gomboson, de ő nem maradt, mert idejött.

– Az embereket szerette meg, vagy az egész falut?

– Mivel a falu nagy része a tanítványa volt, ezért nem akarta őket magukra hagyni. Ha már nevelte őket és úgy gondolta, hogy jól nevelte őket, nem hagyta el őket. Az egész falut ismerte, és büszke volt rájuk.

– Hogyan ismerte meg őt?

– Az iskolában ismertem meg, egy évfolyamra jártunk a tanítóképzőben. Harmadikos tanítóképzősek voltunk, amikor udvarolni kezdett, vagy ahogy most mondják: jártunk – meséli nevetve Kató néni.

Matyi bácsi egy átlagos hétköznapija a dolgozószobájában, cigarettával a kezében.

Matyi bácsi mint a nyelvi gimnázium igazgatója.

A jelenlegi iskola megnyitóján beszélve.

Matyi épp egy gyűlést tart a falu helyi közösségében

Matyi bácsi, kezében a doktori diplomával.

Matyi bácsi egy könyvtalálkozó alkalmával.

Matyi bácsi hobbijai

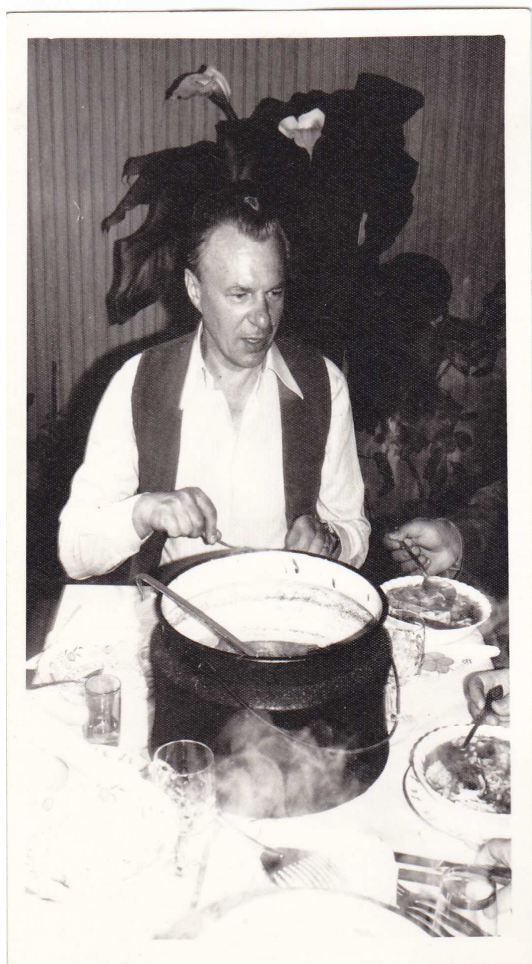
Matyi bácsi szabadidejében keresztretjvényt fejtett. Ezt nagyon szerette. Természetesen az olvasást sosem hanyagolta, csak terjesztette.

Nagyon szeretett horgászni, hiszen Gomboson nőtt fel, ami a Duna partján fekszik, édesapja vízimolnár volt, így már gyermekkorában megtanult horgászni, s mindig is szerette művelni. Volt egy csónakja a Ludasi-tavon. Ha úgy gondolta, az idő kedvező, akkor kiment horgászni. Szeretett halászlét készíteni, persze csak nagyobb halakból, nem szeretett a kicsikkel sokat bajlódni.

Borászattal is foglalkozott. A tanítványai tanították meg, hogy hogyan kell elültetni a szőlőt. S az után már ő is tudta, hogyan kell művelni a szőlőskertet. Ez abból is látszik, hogy díjat kapott a kitűnő *Kunleány boráért.

Matyi bácsi a díjával, amit a kitűnő Kunleány boráért kapott a palicsi szüreti napokon.

Matyi bácsi itt épp azt az egyetlen ételt készíti el amit tud: halászlét.

Ezen a képen Matyi bácsi permetezni indul.

Ekkor Matyi bácsi már nem tudott elmenni találkozókra, ezért a barátai látogatták meg őt.

Matyi bácsi Kató néniel főzéshez készülődik.

Interjú Matyi bácsi „kolleginájával”

Beszélgettem Matyi bácsi „kolleginájával” Berényi Emőkével. Íme:

- Hol ismerted meg Matyi bácsit?
- Első osztályba jártam, amikor a tanító nénim elvitt bennünket egy könyvtárlátogatásra. Akkor Matyi bácsi már nyugdíjas volt, és szinte unaloműzőként ismertette meg a királyhalmi gyerekeket a könyvek világával. Mivel rendszeres kölcsönző lettem, ha rá emlékezem, mindig abban a környezetben, a helyi közösség apró könyvtárszobájában látom, amint nagyokat szív a cigarettájába, és lassú, választékos beszédével tanulságos, a faluról szóló történetekkel szórakoztatja a hozzá betérőket.
- Milyen embernek tartod?
- Ahogy idősödtem, úgy szemléltem egyre nagyobb kritikával az általa mondottakat. Nyilván a generációs eltérések, az ötvenévnnyi korkülönbség okán is másképp láttuk a világot, de egyvalami mindvégig megmaradt bennem: a tisztelet iránta.
- Miben segített?
- Ő volt az, aki fölismerte a tehetségemet, méltányolta a tenni akarásomat, írásra biztatott, szavaltatott, versenyekre küldött. A szüleimen kívül ő hívta fel a figyelmemet arra, hogy kicsit kitekintsek a falusi környezetből, hogy szélesebb perspektívában lássam a világot. Általános iskolásként olyan volt számomra, mint egy erőskezü támogató, egy örökké bátorító jó barát. Középiskolásként aztán néha vitába mertem szállni vele, ennek ellenére egyetemistaként is eljárogattam hozzá, sokszor kölcsönöztem tőle könyveket. Azt tanácsolta, a Magyar Tanszék hallgatójaként válasszam inkább a nyelvészeti irányzatot, mert az irodalom mindig az aktuális politikai rendszer függvényében alakul. Noha akkor nem értettem pontosan, mit akar ezzel mondani, mára már nagyon is tisztában vagyok vele, mégsem bántam meg a döntésemet ... Érdekes, hogy a házi könyvtára is óriási volt, de tetemes részét nem a kortárs írók kötetei tették ki, hanem a vadnyugati regények, sőt imádta a westernfilmeket is. Ezért titokban azért néha megmosolyogtam. Tanított téged?
- A példamutató magatartásával végül is tanított. Most jöttem rá, ő volt az első értelmiségi, akit közelebből is megismertem, akivel vasárnaponként pár órát elbeszélgettem, az egyike azoknak, akiktől a mindenről véleményt alkotó, gondolkodni tudó viselkedést elsajátítottam. Ő volt az egyik kiindulópontom a pályaválasztásomban, és – noha később tényleg volt köztünk véleménykülönbség – ezért hálával tartozom neki.
- Hogyan viszonyult a gyerekekhez?
- Szerintem, szerette őket, persze kifejezetten azokkal rokonszenvezett, akik sűrűn jártak könyvtárba. Engem és a barátnőmet a vasárnapi mise után néha két-három órán keresztül is a könyvtárban „tartott”, és mindvégig helyi mesékkel traktált bennünket. Ezek közül aztán jó néhányat viszontláttam a *Királyhalmi múltja* című monográfiában. Sokszor beszélt a gombosi gyerekkoráról, az Amerikában élő fiáról, a tanítási élményeiről. Mivel a nagymamám is tanította, engem mindig hozzá hasonlított. Persze voltak köztünk olyanok, akiket ezek a történetek untattak, én viszont mindig szerettem volna annyit tudni a faluról, mint amennyit ő.

Készítettem videofelvételt Matyi bácsi özvegyével, Kató nénivel. Mellékletként csatolom.

*Kunleány-Magyar nemesített fehér borszőlő.

*Berkeley egyetem-A kaliforniai Berkeley Egyetem (University of California at Berkeley)

Felhasznált irodalom:

<http://wiki.hup.hu/index.php/Berkeley>